

René Paas

Stoer

De praktijk is weerbarstig. En we kunnen veel leren van elkaar. Vanuit die gedachte werd 80 jaar geleden de vereniging Divosa opgericht. Maar we kunnen niet alleen van elkaar leren. Daarom ben ik heel blij dat Brood en Rozen ons royaal laat putten uit de lessen die het heeft geleerd in de praktijk. Ik vind het stoer dat vrouwen in de bijstand zelf aan de slag zijn gegaan en eigenhandig het beste programma voor henzelf – Brood en Rozen – hebben vormgegeven. Zo neem je je leven in eigen hand en benut je samen de kansen die zich voordoen.

Maar niks gaat vanzelf. Brood en Rozen verkrijg je door hard werken, taai volhouden en een beetje geluk. Alleen al dat verdient respect en waardering. Maar het

wordt pas echt mooi als iedereen de kans krijgt om van de ervaringen te leren. Dit boekje draagt daartoe bij. Brood en Rozen heeft geprobeerd wat ze zelf hebben geleerd zorgvuldig te verwoorden en met ons te delen. Aan ons de uitdaging om er daadwerkelijk ook profijt van te hebben.

Ze zeggen wel eens: 'Wat goed is, komt snel'. Maar wie snel opgeeft, bereikt zijn doel niet. In het geval van Brood en Rozen wordt zichtbaar dat succes geen kwestie is van 'grote stappen, snel thuis'. Vrouwen in de bijstand zijn geen sprinters, maar vergen stayerskwaliteiten. Bouwen begint bij het fundament. Hoe stevig ben je eigenlijk? Pas als dat in orde is, kun je groeien en je verder ontwikkelen. Dat

vind ik een waardevol inzicht voor sociale diensten anno 2015, die steeds meer opereren in een wereld die snel succes eist.

Daarmee, en met haar eigen programma biedt de Stichting Brood en Rozen een waardevolle aanvulling aan het bestaande aanbod. Anders en interessant. Bijstandsvrouwen geven zelf antwoord op hun eigen vraag. En dat is van grote waarde voor ons allemaal.

René Paas

Voorzitter Divosa, de vereniging van gemeentelijke managers op het gebied van werk en inkomen.

Opgedragen aan de
bijstandsvrouwen.

Het was een
schitterende reis
met leerzame inzichten.

“Onze diepste angst is dat we grenzeloos krachtig zijn.
Het is ons licht, niet onze duisternis, waar we het
meeste bang van zijn...”

- *Nelson Mandela*

Wat hopen we te bereiken met het delen van deze Gouden Lessen?

Dat bestuurders, directeuren, managers, beleidsmakers, klantmanagers, re-integratie-coaches en iedereen die binnen en buiten de Sociale Dienst te maken heeft met bijstandsvrouwen, zich laat inspireren door de praktijklessen die we op hebben gedaan.

Hopelijk inspireert het de Sociale Dienst om de lessen te implementeren en een dergelijk bewustzijnsprogramma ook aan de eigen uitkeringsgerechtigde mensen te introduceren.

We wensen alle Sociale Diensten een 'Warme aanpak. Aanpak van het Hart' toe.
We hebben het goede voorbeeld willen geven door zelf een project te starten, dat antwoord geeft op de vraag van een deel van de bijstandsvrouwen. Ook hebben we geprobeerd antwoord te geven op de volgende vraag: wat hebben we geleerd toen we zelf met onze voeten in de modder stonden?

De lessen zijn gerijpt over weken, maanden en jaren, het is geen fastfood dat snel wegslikt.
Neem de tijd...

Een wijze les is Goud waard!

Hierbij presenteren we graag de
365 **aanbevelingen**,
een tijdloze bureaulapper.

We hopen dat het je inspireert en tot méér aanzet!

De aanpak van **Brood en Rozen** is gebaseerd op een 'Warme Aanpak. Een Aanpak van het Hart'.

Werk, net als wij, vanuit
Zingeving, Spiritualiteit en Maatschappelijke Verbinding.

Succesvolle bijstandsvrouwen begeleiden andere bijstandsvrouwen

Nana Brimpong, Claudia Klaasen, Xiolena Lindeborg, Chantal van den Broek,
Marie-Louise Souripet, Julie Calmero

Anita Leeuwin
Bijstandsvrouw

Mijn inspiratie voor jou

‘Als u succes in het leven wenst, maak van volharding uw boezemvriend, van ervaring uw wijze adviseur, van voorzichtigheid uw oudere broer en van hoop uw beschermend talent.’

- Joseph Addison

Training ‘De Volle Maan’

Bij eenzaamheid, niet in het ‘Nu’ kunnen leven, of als bijstandsvrouwen het gevoel hebben niet in verbinding te zijn met zichzelf kunnen maansessies positief effect hebben en de innerlijke verbinding helpen herstellen.

Middels rituelen en oefeningen (al dan niet in het bos) wordt een persoonlijk thema behandeld, indien nodig wordt er afscheid genomen van een bepaald thema of emotie. Daarna wordt er iets nieuws voor in de plaats gevraagd.

Deze training werd beoordeeld met een gemiddelde van 8,4

Een effectief **transformatieprogramma** moet trainingen en workshops hebben die gericht zijn op hoofd (verstand), handen (doen) en hart (gevoel).

Ter inspiratie

Er zijn veel mensen op deze wereld die snakken
naar een **stuk brood**, maar er zijn er nog veel
meer die snakken naar **een beetje liefde**.

- Moeder Teresa

Coaches

Adje Huijbregts, Marianne de Haan, Klazien Kuin, Dorethy van de Ven en Andrea Heijen

Hedy d'Ancona

Bijstandsvrouwen in de lift

‘Bijstandsvrouwen’, voor sommige mensen een negatief geladen stempel. Alsof die vrouwen van lamlendigheid niets meer kunnen. Dat beeld klopt natuurlijk niet, maar deze vrouwen zitten vaak wel in een hele lastige situatie. Wanneer je niet oppast holt je zelfvertrouwen achteruit, durf je niet meer te solliciteren en denk je dat buitenshuis werken je niet meer lukt. Maar aan dat ongeloof in eigen capaciteiten, blijkt wat te doen.

De oprichter van stichting Brood en Rozen, Nora Kasrioui, ontwikkelde daartoe succesvolle trainingen, die een effectieve steun in de rug bleken voor deze vrouwen. Dit type empowerment zou iedere Sociale Dienst moeten oppakken. En dat gaat beter met behulp van deze publicatie met tips en lessen. Zo wordt een bijstandsvrouw een vrouw met bijstand die wat kan en de weg omhoog gevonden heeft.

Hedy d'Ancona

Voormalig Minister van Welzijn, Volksgezondheid
en Cultuur

Na het succesvol doorlopen van de
Brood en Rozenleergangen ontvangen
bijstandsvrouwen een certificaat. Deel dit
feestelijk en in stijl uit. Nodig de wethouder,
burgemeester of een topvrouw uit.
Vier successen!

Hooggevoeligheid

We hebben ontdekt dat de overgrote **meerderheid** van de bijstandsvrouwen die ons programma gevolgd heeft hooggevoelig is. Hooggevoelige mensen zijn zeer sensitief. Zij pikken veel op uit hun **omgeving** en moeten voorkomen dat ze daardoor worden leeggezogen; vermoeid en energieloos achterblijven, waardoor ze geen energie meer hebben om te solliciteren.

Rozengroep 2014-2015

Deze inspirerende bijstandsvrouwen zijn op 8 maart 2015, Internationale Vrouwendag, bekroond door Bob Bergkamp (locoburgemeester van Breda) en Leida Rasing (dagelijks bestuurder Divosa).

Gijsbert van Herk

Schitterend resultaat!

Mooi om te zien dat een maatschappelijk initiatief vanuit én door de stad zulke goede vruchten afwerpt. Niet alleen voor de bijstandsvrouwen zelf die belangrijke stappen gezet hebben naar economische zelfstandigheid, maar ook voor alle betrokkenen erom heen die een bijdrage hieraan hebben mogen leveren.

De kracht van het programma ligt in de dynamiek die ontstaat wanneer mensen vanuit hun hart kiezen voor een transformerend programma en samenwerken met kansrijke mensen uit de samenleving. Wij hebben mensen echt zien veranderen. En dat geldt ook voor de collega's binnen de gemeente die ermee in aanraking gekomen zijn, zij hebben ieder op eigen manier wijze lessen al geïncorporeerd. Hierdoor is

de perceptie van vrouwen in de bijstand breed en positief bijgesteld. Dat alleen al is winst.

Maar ook is er meer ruimte ontstaan voor zingevingaspecten binnen de organisatie, wat positieve effecten heeft op hoe we met elkaar samenwerken, zowel binnen het stadskantoor als ook met onze vele partners daarbuiten.

Wij wensen de rest van Nederland toe dat zij door de werkwijze van Brood en Rozen op eenzelfde wijze geïnspireerd raken als wij in Breda!

Gijsbert van Herk

Interim gemeentesecretaris gemeente
Breda

Geef bijstandsvrouwen, als onderdeel van hun zoektocht, tijd om te **verdwalen**. Geef hen tijd om fouten te maken. Geef hen tijd om te zoeken en geef hen **tijd** om de weg terug te vinden.

Bruno Bruins

Innovatieve manieren

Wanneer het economisch tegenzit, is het goed als gemeenten en UWV gezamenlijk zoeken naar innovatieve manieren om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt dichterbij de arbeidsmarkt toe te bewegen. Brood en Rozen heeft laten zien dat zij vrouwen die, om welke reden dan ook, op achterstand zijn komen te staan in het leven, weer perspectief kan bieden. Hierdoor is de weg naar werk bij hen weer beter in beeld.

Ook voor de dienstverlening van het UWV zijn daarom de 365 geleerde lessen waardevol.

Ik wens ons ook een dergelijk programma toe en spreek mijn complimenten uit voor de inzet en het prachtige resultaat van de vrouwen van Brood en Rozen.

Bruno Bruins

Bestuursvoorzitter UWV

Monique Dirven

Bijstandsvrouw

Mijn inspiratie voor jou

‘De mens is rijk door zijn geest,
niet door zijn kluis: hoe vol deze ook is’.

- *Marcus Tullius Cicero*

Klantmanager **Sjoerd** Beijen vat de ontwikkeling van zijn klanten als volgt samen: *‘Maandeeq Abdullaahi heeft erg veel **eigenwaarde**, bewustzijn gekregen van het Brood en Rozenprogramma. En inmiddels heeft zij ook de volgende stappen op de maatschappelijke ladder gezet. Dus van zelfontdekking, reflectie en **bewustwording** naar geloof, bewustzijn en bouwen aan de toekomst’.*

Klantmanagers, re-integratiecoaches, trainers en coaches, bij de **begeleiding** van mensen kunnen we allemaal wel eens **fouten** maken. Vergeef jezelf. Neem je plaats in. Blijf je **verwonderen**.

Wees bereid het goede in het **nieuwe** te zien. Vaar
als Sociale Dienst niet teveel op oude ervaringen.

Alle goeds en een warm hart voor jullie

Nora Kasrioui

Woord van dank

Via deze weg wil ik een aantal mensen hartelijk danken.

‘Brood en Rozen, voor en door bijstandsvrouwen’, is een mooi maatschappelijk initiatief gebleken. Toen we het project begonnen was het de bedoeling het project een jaar uit te voeren, met als doel de Sociale Dienst kennis te laten maken met onze aanpak. Dit in hoop dat zij geïnspireerd wordt hetzelfde project te starten. We ontdekten een hiaat in het bestaande aanbod en wilden de Sociale Dienst kennis laten maken met een ‘Warme aanpak. Een Aanpak van het Hart’.

Na het eerste projectjaar, dat 15 maanden duurde, bevinden we ons nu met veel

plezier in het tweede projectjaar. Wat in het tweede projectjaar als idee ontstond, was het maken van een bureauklapper met de 365 Geleerde Lessen. De oorspronkelijke bedoeling was het uitschrijven van het gebruikelijk eindverslag. Maar toen we ontdekten dat we eigenlijk meer te delen hebben waar Sociale Diensten hun voordeel mee kunnen doen, besloten we er een multifunctionele publicatie van te maken.

Ik hoop dat onze werkwijze Sociale Diensten kan inspireren ook een dergelijke aanpak te introduceren. Maar niet alleen dat, ik denk dat de 365 Gouden Lessen ook jou als mens kunnen verrijken.

Of zoals een van mijn geliefde bijstandsvrouw Rhoünda Gumbs dat verwoordde: 'Wat we hebben gemaakt is *niet zo maar een product. Over een paar jaar is het nog altijd even actueel en tijdloos. Het bevat levenslessen voor de toekomst*'.

Ik ben bij de afronding aangekomen en wil graag een aantal mensen danken.

Onze vrijwilligers, trainers en coaches wil ik danken voor jullie onvermoeibare inzet. Jullie vormen samen met onze bijstandsvrouwen het succes van Brood en Rozen.

Gijsbert van Herk, toen je onze bijeenkomst op 8 maart 2014, Internationale Vrouwendag, mee had gemaakt, was je geïnspireerd geraakt. Je zag de betrokkenheid van de Bredanaars en hoe de bijstandsvrouwen zich gepresteerd hadden. Je complimenteerde ons met de mooie inspirerende dag. Je hebt me in 2014 aan Leida Rasing en Eddy Karrenbelt voorgesteld. We hebben je ervaren als een verbindende topambtenaar met visie. Dank je wel.

Lieve Hedy d'Ancona, in 2011 zat ik bij jou aan de keukentafel. Daar vertelde ik je over het Brood en Rozenproject voor bijstandsvrouwen. Jij zag het zitten. Dank voor je vertrouwen en steun door de jaren heen.

René Paas, je voorwoord is niet alleen hartverwarmend, maar geeft ook de essentie van ons werk weer. Dank dat je ons omarmd hebt.

Roger Speck, ik denk dat het voorbestemd was elkaar tegen te komen. Zonder jou had ik het Brood en Rozenproject bij de Sociale Dienst in Breda niet kunnen uitvoeren. Je hebt het me niet altijd even makkelijk gemaakt, maar men zegt dat 'stormen ervoor zorgen dat eiken nog dieper wortelen'. De eik is geen berk gebleken... en de eik is er zeker op vooruit gegaan. Maar er waren momenten dat ik toch wenste dat er iets minder storm was geweest. Dank je wel voor de briljante kans.

Graag wil ik Jan Braat ook danken. Jan, dank je wel. Met de grootst mogelijke zorgvuldigheid en passie maak jij al sinds een aantal jaar de marmerenvloer naast ons traininglokaal schoon. Ik vertelde je dat je bijzonder werk voor moeder aarde verricht. Jij verzorgt degene die ons draagt. Wij lopen op haar, al dan niet met schone schoenzolen, zij draagt ons onvoorwaardelijk. Jij dient en onderhoudt haar. Wie zo toegewijd voor onze 'moeder' zorgt is voor mij een prachtig mens.

Alle goeds en een warm hart voor jullie.

Nora Kasrioui

Oprichter stichting Brood en Rozen

Roger Speck

Inspiratie en Verandering

Als manager én als mens ben ik geïnspireerd geraakt door het Brood en Rozenprogramma. Het programma is doordacht en systematisch opgezet.

De Gouden Lessen van Brood en Rozen implementeren wij ook op het niveau van de organisatie. Om een voorbeeld te geven: binnen ons bedrijfsonderdeel hebben wij een splitsing aangebracht in de functie van klantmanager.

De scherpe conclusie van het Brood en Rozenprogramma dat klantmanagers hun klanten niet kunnen coachen indien ze ook over hun uitkering gaan, heeft er aan bijgedragen dat we die functies zijn gaan opdelen.

Op basis van hetgeen ik de afgelopen periode gezien en geleerd heb door Brood en Rozen, heb ik andere en betere accenten in mijn werk gelegd dan ik zou hebben gedaan zonder deze inzichten.

Brood en Rozen vult met haar innovatieve project een hiaat op in ons aanbod. Het is knap dat zij het antwoord hebben geformuleerd op de vraag, wat doe je met bijstandsvrouwen die moeten solliciteren, maar daar nog niet aan toe zijn? Met hun aanpak gericht op spiritualiteit, zingeving en maatschappelijke verbinding, zijn zij kaderdoorbrekend.

Het huisvesten van Brood en Rozen binnen onze locatie is een goede keuze gebleken. Hierdoor ontstond er een

andere interactie met de bijstandsvrouwen binnen het programma en de medewerkers op de afdeling. Dat heeft ertoe bijgedragen dat er vanuit meer mildheid en compassie naar de doelgroep gekeken wordt.

Ook de inrichting van het lokaal van Brood en Rozen heeft een aantal medewerkers geïnspireerd ook hun werkplek te verfraaien. Ogenschijnlijk wellicht kleine zaken, maar wel gericht op bewustwording en daarmee op veel positieve verandering.

Roger Speck

Manager Arbeidsbemiddelingsbedrijf ATEA-groep
van de gemeente Breda

Colofon

Redactie en Eindredactie

Beata Barath, Monique Dirven, Suzanne Groenendijk, Rhoënda Gumbs, Adje Huijbregts (corrector), Nora Kasrioui.

Vormgeving

Buro Gom, Jeroen Reith, Arnhem.

Fotografie

Roger Speck.

Druk

Kampert Nauta, Oss.

Met dank aan de auteurs

Hedy d'Ancona, Bruno Bruins, Marianne de Haan, Andrea Heijnen, Gijsbert van Herk, Adje Huijbregts, Nora Kasrioui, Klazien Kuin, Henriët de Leeuw, Ankie van der Linde, René Paas, Roger Speck, Dorethy van de Ven, Marquerithe Verheul, Anneke Vleugel, Betty de Vries.

Adviseurs

Atika Badaï (klantmanager), Faiza Goui (klantmanager), Claudia Klaasen (coördinator coaching/bijstandsvrouw), Roger Speck (manager Sociale Dienst Breda).

Uitgave

365 Gouden Lessen is een uitgave van Stichting Brood en Rozen.

Copyright & Concept 365 Gouden Lessen

©2015. Het idee en concept voor de 365 Gouden Lessen is bedacht en ontwikkeld door Nora Kasrioui. Indien u citeert of gebruik maakt van de 365 Gouden Lessen mag dat met bronvermelding.

ISBN: 978-90-823814-0-5

Contact gegevens stichting Brood en Rozen

Website: www.broodenrozen.nl

E-mailadres: info@broodenrozen.nl

Ideële stichting

Stichting Brood en Rozen is een goededoelenorganisatie en beschikt over een ANBI-status. Dit betekent dat schenkingen belastingvoordelen opleveren. Donaties zijn welkom op: Triodosbank: NL19 TRIO 0254762727.